

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERȚIUNILOR:
Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de
mai multe ori se dă rabat corespunzător.
Inserțiunile se adresează **ADMINISTRAȚIEI**
Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai nr. 35.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se adresează **REDACȚIEI** Telegrafului Român, Sibiu,
str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se
înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

ABONAMENTUL:
Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

30 Decembrie

Au trecut 17 ani de când poporul muncitor a proclamat Republica Populară Română, patria tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate. Sînt ani de mari realizări, ani în care poporul a făurit o patrie liberă, înfloritoare, bogată și puternică. Niciodată, în decursul istoriei, poporul nostru n-a pășit pe calea progresului economic și cultural într-un ritm așa de accelerat și cu atîta vigoare și înțelepciune. Fața patriei noastre s-a schimbat radical. Poporul, stăpîn peste bogățiile și frumusețile țării, călăuzit de conducători înțelepți, a gospodărit toate resursele materiale și umane cu pricepere și chibzuință, transformînd România dintr-o țară agrară înapoiată, într-o țară industrial-agrară avansată. În centru s-a pus industrializarea socialistă, (cu pilonul ei — industria grea, constructoare de mașini) condiție fundamentală a dezvoltării economice și a ridicării nivelului de trai, material și cultural a poporului. Rezultatul dezvoltării industriei este că producția industrială e astăzi de peste 8 ori mai mare decît în 1938. Țara noastră are ramuri industriale noi, combinate, fabrici și uzine moderne, centrale electrice puternice, etc. Industria noastră — în plin avînt — satisface nevoile interne crescînde și trimite în diferite țări produse la nivelul tehnicii mondiale. Este o mîndrie și o bucurie deosebită pentru toți oamenii muncii să vadă pretutindeni înălțîndu-se construcțiile mărețe ale industriei noastre.

În agricultură a biruit socialismul. — Pe taralele întinse ale gospodăriilor de stat și ale gospodăriilor agricole colective, lucrate cu metode agrotehnice avansate, au dat rod îmbelșugat holdele de grîu, porumb, ș. a. Cu toate condițiile climatice nefavorabile, în anii 1959—1963 s-a obținut în medie pe an o producție totală de cereale de peste 10 milioane tone, cu peste 2 milioane tone mai mult decît media anilor 1934—1938. Astfel agricultura socialistă acopere nevoile crescînde alimentare ale populației și de materii prime ale industriei, dînd și produse pentru export.

Aceste progrese economice au dus la ridicarea venitului național și a nivelului de trai al poporului. Venitul național este de 3,5 ori mai mare decît în 1938. Salarul real este de 2 ori mai mare decît în 1950. Volumul de mărfuri vîndute a crescut an de an. Sute de mii de case s-au construit la orașe și sate. Rețeaua sanitară, bine dotată, cuprinde toate satele și comunele. Școlile și universitățile sînt deschise tinerilor doritori de învățatură. Știința și arta înfloresc și se dezvoltă mereu. Cultura romînă stă cu cîinste alături de cultura altor popoare.

Țară a construcției pașnice, Republica Populară Romînă este un factor activ în lupta popoarelor pentru pace și progres. Datorită mari-

Praznicul Mitropoliei noastre

In sărbătorile Crăciunului din anul acesta se împlinește un veac (1864—1964) de cînd Mitropolia Ortodoxă a Ardealului a fost rechemată la viață, după ce „trădania” lui Atanasie Anghel, la 1700, a provocat dispariția ei.

Istoria Mitropoliei noastre e strîns legată de istoria poporului romîn din Ardeal. Ivită înainte cu mai bine de patru sute de ani, ea a împărțit tot timpul soarta poporului dreptcredincios, care purta obida unei îndoite înrobiri, socială și națională. Dreapta noastră credință era atunci doar tolerată și, uneori, chiar prigonită. Această stare de lucruri explică în bună parte faptul că Mitropolia Ortodoxă a Ardealului s-a identificat cu năzuințele și luptele poporului romîn din aceste părți ale țării noastre, purtate pentru libertate și pentru o viață mai bună. Apărînd „legea strămoșească” împotriva uneltirilor stăpînirii străine — care urmărea cînd calvinizarea, cînd catolicizarea romînilor — înaintașii noștri apărau totodată ființa neamului nostru, dosădit și asuprit. Luptînd pentru drepturile lui firești la viață, poporul romîn din Ardeal lupta totodată și pentru dreptul de-a se închina după rînduierile și pravilele Ortodoxiei răsăritene.

Acest lucru este adevărat de toată istoria poporului romîn din Ardeal. Astfel, răscoala Cuviosului Mărturisitor Sofronie de la Cioara, din veacul XVIII, urmărea recunoașterea existenței Bisericii Ortodoxe Romîne din Transilvania și înzestrarea ei cu vîlădică ortodox romîn; dar, pe de altă parte, ea urmărea și eliberarea iobagilor. La rîndul ei, răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan cerea desființarea iobăgiei, dar și dreptul la

lor realizări economic-culturale și luptei consecutive pentru pace, a crescut prestigiul țării noastre în lume.

Privind cu mîndrie peste cei 17 ani de progrese neîncetate, poporul nostru se îndreaptă cu încredere spre viitorul tot mai luminos, angajîndu-și toate forțele creatoare pentru înflorirea patriei noastre scumpe, Republica Populară Romînă.

Clerul și credincioșii Bisericii noastre, însoțîți de un cald patriotism, sprijinesc munca poporului pentru viața cea nouă, îmbelșugată și fericită și urează patriei noastre noi biruințe pe calea progresului multilateral și păcii.

viață pentru Biserica Ortodoxă Romînă din Ardeal. Pe de altă parte, revoluționarii de la 1848, pe Cîmpia Libertății de la Blaj, au cerut restabilirea Mitropoliei ardelenene și a Sinodului bisericesc format din membri clerici și mireni. Ei își dădeau seama cît de păgubitoare era împărțirea în două biserici romînești — cu vîlădici deosebiți la Sibiu și Blaj.

Năzuința obștească de la 1848 s-a împlinit deplin abia în anul 1948. Eliberîndu-se de sub stăpînirile nedrepte dinafară și dinăuntru și devenind stăpîn pe soarta sa, poporul nostru a creat condițiile de libertate pentru cler și credincioși care au permis și înlesnit și dezrobirea lor bisericească. Astfel, prin revenirea fraților din cealaltă „strană” la Biserica strămoșească, toți romîinii dreptcredincioși din Transilvania au fost iarăși cuprinși într-o singură Mitropolie, mădular al Patriarhiei Ortodoxe Romîne Autocefale.

Prețuind lupta poporului romîn pentru libertate, pentru unitate națională și pentru o viață mai bună, ca și pe cei ce au luptat pentru reînființarea Mitropoliei Ortodoxe ardelenene și — mai aproape de noi — pentru refacerea unității ei bisericești, ne bucurăm că prăznuim astăzi centenarul reînființării Mitropoliei noastre, una fiind în mărturisirea aceleiași credințe strămoșești.

Cinstind pe cei de altă credință și de alt neam, noi cinstim mai vîrtos credința noastră ortodoxă răsăriteană, iar iubirea noastră o dăruim întregă Patriei noastre dragi, Republica Populară Romînă, poporului nostru harnic și vrednic.

Toți împreună, în frățească conlucrare, năzuim întru cuvînt și faptă spre temeluirea „vremilor cu pace” trainică și nu contenim a osteni pentru fericirea poporului nostru.

Dumnezeu să facă parte de odihna cea fericită pururea pomenitului Mitropolit Andrei Șaguna și tuturor celor ce au avut pîrtășie cu el, acum o sută de ani, la clitorirea din nou a Mitropoliei noastre.

Sibiu, decembrie 1964.

† NICOLAE
arhiepiscop și mitropolit

T. R.

69302

O singură Biserică română, o singură Mitropolie

Prin unirea unei părți a românilor din Ardeal cu Biserica Romei Papale în anul 1698—1700, i s-a dat putința împăratului de la Viena de a desființa Mitropolia Ortodoxă din Alba Iulia, și de a o înlocui cu o episcopie greco-catolică.

În urma acestui fapt, credincioșii Bisericii Ortodoxe din Ardeal au rămas lipșiți de conducător spiritual mai bine ca o jumătate de veac.

După multe lupte și neajunsuri le-a reușit ca să înființeze episcopia ortodoxă cu sediul în orașul Sibiu. Dorul după Mitropolia veche a românilor ardeleni era însă viu, ca prin reînnoirea ei să se refacă și unitatea bisericească, pierdută în 1698.

În anul 1848 când s-a convocat Adunarea românilor de pe Cîmpia Libertății din Blaj — între revendicări se afla și dorința de a avea în Ardeal numai o „Biserică română, independentă de oricare altă Biserică prin „restabilirea Mitropoliei române” (cu sediul la Sibiu), neatrănătoare și cu rînduiri sinodale „după vechiul drept”.

Acest deziderat exprimat în Adunarea de la Blaj a dat clerului și credincioșilor, în frunte cu episcopul Andrei Șaguna, putere și curaj de alupta în continuare, cu mai mulți sorți de izbîndă pentru reînființarea vechii Mitropolii Ortodoxe Române.

S-au făcut multe demersuri din partea episcopiei, prin memorii scrise, însă toate s-au lovit de lipsa de înțelegere a curții de la Viena. Totuși la 25 iunie 1863, împăratul, printr-un rescript, și-a dat consimțămîntul pentru organizarea independentă a Bisericii românești sub ocîrmuirea unui mitropolit, și în 24 decembrie 1864 prin un autograf — a ridicat episcopia ortodoxă la demnitatea mitropolită și a numit pe episcopul acesteia „Arhiepiscop și Mitropolit al românilor gr. orientali din Transilvania și Ungaria”.

Astfel, românii ortodocși din Ardeal și-au văzut idealul realizat, prin reînființarea vechii Mitropolii de la Bălgrad. Aceasta însă, nu era decît cel dintîi pas către Mitropolia cea una a tuturor credincioșilor români din Ardeal.

Cu toată dorința fierbinte a românilor de a avea o singură Biserică românească, în condițiile grele de atunci, ea nu s-a putut realiza. Împărăția austro-ungară sprijinea catolicismul și exploata dezbinarea religioasă dintre românii ortodocși și gr. catolici.

După două veacuri și jumătate de separație a românilor din Ardeal, din punct de vedere religios, prin vrerea Domnului clerul și credincioșii gr. catolici și-au putut manifesta dorința lor mereu trează, de-a se întoarce acasă la Biserica Ortodoxă a celor 7 Sinoade ecumenice a răsăritului. Această dorință s-a și împlinit la 1—3 octombrie la Cluj și București și la 21 octombrie 1948, în Cetatea lui Mihai Viteazul, Alba Iulia. Astăzi, sîntem o singură Biserică cu o singură Mitropolie în Cetatea Sibiului, vechea unitate ortodoxă din Ardeal fiind astfel definitiv restabilită și deplină.

Împlinindu-se la 24 decembrie 1964, un veac de la reînființarea Mitropoliei ortodoxe din Ardeal, se cade să aducem un prinos de recunoștință tuturor aceluia care s-au străduit, care au luptat, care s-au jertfit pentru acest ideal măreț, ca

toți credincioșii români din Ardeal să aparțină unei singure Biserici ortodoxe românești, adică acelei Biserici, care este „Una, Sfîntă, Sobornicească și Apostolească” Biserică, și să ne înnoim angajamentul solemn de a sluji cu deplină credincioșie Biserica strămoșească, patria noastră scumpă, Republica Populară Română, și „pacea a toată lumea”.

Tr. Belășcu

vicar arhiepiscopesc

Invățămintele centenarului

Publicăm în acest număr al „Telegrafului Român” articole închinete aniversării a 100 ani de la reînființarea Mitropoliei Transilvaniei (24 decembrie 1864—24 decembrie 1964). Din ele rezultă mai multe învățăminte.

Întîi, această Mitropolie, apărută pe meleagurile transilvane cu peste 400 ani în urmă, a păstrat legătura cu Mitropolia Ungro-Vlahiei și cu Mitropolia Moldovei și a contribuit astfel la păstrarea unității bisericești, în aceeași credință strămoșească a românilor credincioși de pe ambele părți ale Carpaților, ceea ce constituia atunci încă un element — alături de limbă, relații economice, etc. — de unitate a poporului român din cele trei provincii.

În al doilea rînd, Mitropolia noastră — fiind prigonită sau tolerată sub stăpînirile străine din trecut — a suferit, împreună cu poporul român, „tolerat” și subjugat de regi, împărați și nobili, a fost apărată de cler și credincioși împotriva încercărilor de a o nimici și a sprijinit lupta poporului pentru libertate, viață mai bună și unitate națională.

În al treilea rînd, reînființarea Mitropoliei ortodoxe transilvane autonome — după ce 166 de ani a fost desființată de împărații austrieci — a împlinit cererea revoluției de la 1848 a românilor ardeleni ca Biserica română să fie independentă de oricare altă Biserică și a dat un nou avînt vieții bisericești, dezvoltîndu-se totodată școlile primare și liceale române, îngăduite atunci numai ca școli confesionale. Mitropolia reînființată a avut nu numai un rol religios, ci și un rol național, cultural și chiar economic pentru românii ardeleni și bănățeni.

În al patrulea rînd, prin reîntregirea bisericească, s-a restabilit unitatea tuturor credincioșilor români din Transilvania în aceeași Mitropolie, în aceeași Biserică strămoșească, cum a fost înainte de dezbinarea bisericească de la 1698—1700.

În sfîrșit, Mitropolia noastră a fost și este alături de popor în munca lui pentru o viață mai bună, mai îmbelșugată și în lupta lui pentru pace. Ea îndrumază pe credincioși să fie buni fii ai Bisericii și buni cetățeni ai patriei noastre scumpe, Republica Populară Română.

Centenarul reînființării Mitropoliei Transilvaniei este, astfel, un prilej de a privi în trecut dar și în prezent și de a ne angaja cu nouă însuflețire la muncă rodnică pentru binele Bisericii noastre, pentru propășirea patriei și pentru biruința păcii în lume.

T. R.

100 de ani de la reînființarea Mitropoliei Ardealului

După proclamarea unirii cu Roma de către cei 38 de protopopi români în 1698, împăratul de la Viena, în stăpînirea căruia ajunsese și Ardealul, precum și arhiepiscopul romano-catolic de Estergom au socotit că aici nu mai existau nici preoți nici credincioși ortodocși. Fosta Mitropolie ortodoxă din Bălgrad (Alba Iulia) s-a transformat în episcopie unită, supusă arhiepiscopului de Estergom, iar fostul mitropolit Atanasie Anghel, după ce a trecut la „uniație”, a fost hirotonit din nou și înscăunat la Bălgrad ca episcop. Urmașii săi au fost siliți să se mute la Făgăraș și apoi la Blaj, ca episcopi. În felul acesta a dispărut Mitropolia românilor ortodocși din Ardeal, luîndu-i locul episcopia unită a Blajului.

Preoții și credincioșii care și-au păstrat vechea credință ortodoxă au rămas vreme de 60 de ani fără un cîrmuitor sufletesc. Abia în 1761, în urma numeroaselor cereri ale preoților și credincioșilor ortodocși, Curtea din Viena a trimis în Ardeal pe episcopul ortodox sîrb din Buda, Dionisie Novacovici, care le-a purtat grija duhovnicească pînă la moartea sa, în 1767. După moartea sa au ajuns în fruntea Bisericii ortodoxe din Ardeal alți vlădici sîrbi, care s-au așezat în Sibiu: Sofronie Chirilovici, Ghedeon Nichitici și Gherasim Adamovici. În felul acesta, în locul vechii Mitropolii cu scaunul la Bălgrad, a luat naștere o episcopie ortodoxă la Sibiu. Intrucît Curtea de la Viena căuta pe orice căi să împiedice legăturile bisericești ale credincioșilor ardeleni cu Țara Românească și Moldova, în anul 1783, Biserica ortodoxă din Ardeal a fost pusă sub jurisdicția mitropolitului ortodox sîrb din Carloviț. Ultimul episcop sîrb din Ardeal a murit în 1796, iar în 1810, deci după o vacanță de 14 ani, i-a fost ales ca urmaș un român, episcopul Vasile Moga, care era însă tot sub jurisdicția mitropolitului din Carloviț, care l-a și hirotonit. Credincioșii români din părțile Aradului erau sub conducerea duhovnicească a episcopilor sîrbi, care aveau un scaun la Arad încă de la începutul veacului XVIII. Abia în 1829 ajunge pe acest scaun un român, dependent tot de Mitropolia Carlovițului.

După dobîndirea acestor două biruințe, românii ortodocși din Ardeal și Banat încep lupta pentru reînființarea vechii Mitropolii ortodoxe a Ardealului, independentă de Mitropolia Carlovițului. Încă prin cererea formulată de românii din marea adunare de pe Cîmpia Libertății de la Blaj din 3/15 mai 1848, se cerea printre altele ca „Biserica română, fără distincțiune de confesiune să fie și să rămîna liberă, independentă de la oricare altă Biserică”, precum și „restabilirea Mitropoliei române și a sinodului general anual după vechiul drept, în care sinod să fie deputați bisericești și mirenești; în același sinod să se aleagă și episcopii românești...”. Vreme de 15 ani a mai durat pînă la reînființarea vechii Mitropolii ortodoxe române.

În 1849 se tipări la Viena și Sibiu o broșură intitulată „Promemorie despre dreptul istoric al autonomiei bisericești naționale a românilor de religie răsăriteană”, în care se arătau drepturile istorice ale românilor ortodocși din Ardeal de-a avea Mitropolia lor. În 1850 se aduc noi dovezi în acest scop prin broșura: „Adaos la promemoria despre dreptul istoric al autonomiei bisericești naționale a românilor”. În 1851 se adresa Ministerului Cultelor din Viena un memoriu care s-a tipărit tot atunci sub titlul: „Memorial prin care se lămurește cererea românilor de religie răsăriteană în Austria pentru restaurarea Mitropoliei lor din punct de vedere al sf. canoane...”. Toate aceste trei memorii au rămas însă fără rezultat. S-a ridicat problema reînființării Mitropoliei ortodoxe române și în sinodul

Din viața Mitropoliei ardelenne

de preoți și mireni convocat la Sibiu în 12 martie 1850. Un sinod asemănător s-a ținut în același an la Arad, convocat de episcopul Gherasim Raț, care cerea de asemenea restaurarea Mitropoliei. În sinodul ierarhilor ortodocși din Austria, întrunit la Viena între 15 octombrie 1850 și 3 iulie 1851, s-a pus din nou problema reînființării Mitropoliei române ardelenne, dar a întâmpinat opoziția patriarhului sârb al Carlovitului Iosif Raiacici. Pe lângă aceste încercări, Șaguna a adresat numeroase memorii și Curții din Viena în același scop, la care nu s-a primit însă nici un răspuns.

Alte încercări în vederea reînființării Mitropoliei s-au mai făcut abia din anul 1860, când s-au ivit timpuri mai potrivite, în urma căderii regimului absolutist de stat. În acest an, reprezentanți ai românilor ortodocși din Ardeal, Banat și Bucovina au înaintat un memoriu împăratului, cerind să îndeplinească această dorință veche a credincioșilor ortodocși din Ardeal. Împăratul a și dat o rezoluție la 27 septembrie 1860 — prima după atâtea stăruințe — arătând că nu este împotriva înființării unei Mitropolii ortodoxe pentru români, dar cerea ca această chestiune să fie dezbătută într-un sinod al tuturor ierarhilor ortodocși din Austria. Cel de al doilea sinod al eparhiei ardelenne, convocat la Sibiu în 24—26 octombrie 1860, a înaintat un alt memoriu către împărat, dar la care nu s-a primit nici un răspuns. La începutul anului 1862 s-a format o numeroasă delegație de clerici și credincioși din Ardeal, Banat și Bucovina, care s-a dus la Viena, spre a prezenta un lung memoriu cu privire la drepturile istorice ale românilor din Austria de-a avea o Mitropolie. Se cerea autonomia Bisericii ortodoxe din Ardeal și convocarea unui congres bisericesc format din preoți și mireni din Ardeal, Banat și Bucovina în vederea organizării lor bisericești și a alegerii mitropolitului.

Abia la 25 iunie 1863 s-a dat un rescript, prin care împăratul își dădea consimțământul pentru organizarea independentă a Bisericii românești, sub cîrmuirea unui mitropolit.

La 22 martie 1864 se deschise la Sibiu cel de al treilea sinod al eparhiei, adresându-se un nou memoriu către împărat, prin care se cerea reînființarea cât mai grabnică a Mitropoliei. În același an, în luna august, s-a întrunit la Carloviț sinodul episcopilor ortodocși din Austria, în care noul patriarh sârb Samuil Mașirevici s-a declarat pentru desfacerea credincioșilor români de ierarhia sîrbă și constituirea propriei lor Mitropolii, lucru pe care l-au acceptat și ceilalți vlădici sîrbi din sinod. S-a hotărît tot atunci ca episcopia Aradului, care era formată din credincioși români să devină sufragana a noii Mitropolii ardelenne. Sinodul a înaintat hotărârile sale Curții din Viena. Aceasta a dat răspunsul abia peste patru luni, la 12/24 decembrie 1864, când împăratul a trimis următorul autograf: „Ascultînd rugărilor românilor gr. or. din Transilvania și Ungaria, în consonanță cu intențiunea manifestată prin rezoluțiunile mele din 27 septembrie 1860 și din 25 iunie 1863, am încuviințat ca pentru dinșii să se înființeze o Mitropolie independentă, coordonată cu cea sîrbească și ca Biserica episcopală din Transilvania să se ridice la demnitatea mitropolitană”.

Astfel, dorința și lupta credincioșilor ortodocși din Ardeal și strădaniile depuse de vlădica Andrei vreme de 15 ani au fost încununete cu succes. Totuși, nu s-au respectat întru totul dorințele sale și a altor fruntași ai Bisericii ortodoxe ardelenne, căci noii Mitropolii i s-au dat numai două episcopii sufragane: a Aradului, condusă de episcopul Procopie Ivacicovici și a Caransebeșului, care urma să se înființeze. În fruntea acesteia a ajuns protopopul din Brașov Ioan Popasu.

Chiar în ziua de Crăciun 1864 o pastorală aducea la cunoștință clerului și credincioșilor marea bucurie a reînființării Mitropoliei.

La centenarul reînființării Mitropoliei noastre, prezentăm câteva date din viața ei, din 1864 pînă azi. După reînființarea Mitropoliei ortodoxe a românilor din Transilvania, avînd ca episcopii sufragane Aradul și Caransebeșul, existența și autonomia ei, adică dreptul de a-și rezolva chestiunile „bisericești, școlare și fundamentale” și a le administra independent, au fost întărite prin legea din 1868. Congresul Național-bisericesc, întrunit în octombrie 1868, format din 30 preoți și 60 mireni, discută și aprobă „Statutul Organic” ca lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania. Prin aceasta se asigură participarea largă a mirenilor, alături de clerici, la viața bisericească. Începînd cu parohiile, unde se dau drepturi Adunării parohiale și Consiliului parohial, continuînd cu protopopiatul unde există Adunarea protopopească, cu Adunările eparhiale în eparhii și cu Congresul Național bisericesc pe Mitropolie, mireni sînt reprezentați și iau parte la rezolvarea problemelor bisericești, școlare și fundamentale. „Statutul Organic” a dat cadrul de dezvoltare a vieții bisericești ortodoxe, în care toți fiii Bisericii erau chemați să slujească activ Bisericii și poporului. Statutul a fost completat ulterior de diferite regulamente: Regulamentul pentru organizarea parohiilor, Regulamentul episcopesc, Regulamentul pentru procedura judecătorească ș. a. Astfel s-a ajuns la unitatea de organizare în întreaga Mitropolie, eparhiile păstrîndu-și autonomia în cadrul ei.

Între 1864—1873 au sporit bunurile materiale ale Mitropoliei, s-au tipărit Manualul de Drept Bisericesc și Pastorală, s-a editat „Telegraful Român”, s-au înmulțit „școlile populare” române, s-a dezvoltat Institutul Teologico-pedagogic ș. a. După scurta arhipăstorie a lui Procopie Ivacicovici, e ales mitropolit Miron Romanul (1874—1898), sub care s-a clădit un local mare pentru Institutul Teologic-pedagogic și casa unde este Consistoriul Arhiepiscopesc și Tipografia eparhială. De remarcat ca scriitorii bisericești sînt: Zaharie Boiu, premiat al Academiei Române, vicarul Nicolae Popea, ajuns mai tîrziu membru al Academiei Române, arhimandrit Ilarion Pușcariu, membru corespondent

În 1867, după inaugurarea sistemului dualist de stat, s-a stăruit pentru asigurarea existenței Mitropoliei printr-un articol special de lege adus în Dieta constituțională a Ungariei. S-a izbutit să se facă acest lucru în 1868, asigurîndu-se astfel existența și autonomia Mitropoliei ortodoxe a Ardealului. S-a obținut apoi învoirea de a se convoca un congres național-bisericesc al Mitropoliei format din 30 de preoți și 60 de mireni — câte 10, respectiv 20, de fiecare eparhie. Congresul s-a deschis la Sibiu în 16/28 septembrie 1868 și lucrările sale au durat pînă la 7/19 octombrie, adică 21 de zile. Acum s-a adoptat legea de organizare a Bisericii ortodoxe din Ardeal, cunoscută sub numele de „Statutul organic”. Din 1870 au început să se țină sinoade eparhiale în fiecare an și în cele două eparhii sufragane, a Aradului și Caransebeșului.

Dorința exprimată pe Cîmpia Libertății de la Blaj în 3/15 mai 1848 de a exista o singură Mitropolie pentru toți românii ardeleni, s-a realizat abia cu 100 de ani mai tîrziu, prin actul reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal din octombrie 1948.

Acum, la 100 de ani de la reînființarea vechii Mitropolii a Ardealului, clerul și credincioșii Bisericii noastre își aduc prinosul lor de recunoștință față de toți aceia care au muncit pentru restaurarea și organizarea ei și față de toți aceia care au slujit-o în curgerea acestui veac.

Mircea Păcurariu

al Academiei Române și alți profesori de la Institutul Teologic-pedagogic.

Între anii 1898—1916, arhiepiscop și mitropolit este Ioan Meșianu. Sub arhipăstoria sa (consilier economic fiind Nicolae Ivan) s-a construit Catedrala Mitropolitană și noul edificiu al Institutului Teologic, s-au cumpărat imobile, s-au înmulțit fondurile și fundațiunile. Se intensifică și activitatea teologică și culturală, îndeosebi de către profesorii de la Institutul Teologic-pedagogic, toți cu studii universitare în țară și străinătate. Pe lângă „Telegraful Român” (care apare din 1853), se tipărește din 1907 de către profesorul N. Bălan „Revista Teologică” pentru orientarea preoțimii în noile condiții de viață a Bisericii.

În perioadă dintre 1864—1916, Episcopia sufragana a Aradului a fost păstorită de episcopii: Procopie Ivacicovici, Miron Romanul (ales apoi la Sibiu), Ioan Meșianu (ales apoi la Sibiu) și Ignatie Papp. Și această episcopie a făcut progrese materiale și culturale. Astfel, sub Ioan Meșianu s-a construit un edificiu nou pentru Institutul Teologic, s-a înființat Fondul preoțesc pentru ajutorarea preoților, văduvelor și orfanilor, s-a renovat și mărit Reședința episcopală, s-a înființat Tipografia diecezană, s-a tipărit Foaia diecezană „Biserica și Școala”, s-au trimis bursieri la studii în străinătate.

Primul episcop al Episcopiei sufragane de Caransebeș, a fost Ioan Popazu (1865—1889) care a pus început bun și pe plan economic și pe plan religios cultural, făcînd lucruri asemănătoare ca și Ioan Meșianu. Nicolae Popea (1889—1908) a continuat această activitate cu rezultate bune,

În perioada aceasta (1864—1918) Mitropolia ortodoxă română din Transilvania, împreună cu Eparhiile de la Arad și Caransebeș, luptă pentru realizarea unor deziderate comune. Aceasta se reflectă în discuțiile și hotărârile Congresului Național bisericesc. Un obiectiv prim era apărarea autonomiei bisericești, conform legii de reînființare a Mitropoliei și conform Statutului Organic. Ierarhii și Congresele Național-bisericești protestează ori de cîte ori guvernul maghiar încălca autonomia, pe terenul căreia Mitropolia își rezolva și își administra singură cauzele bisericești, școlare și fundamentale. O altă preocupare constantă a fost îmbunătățirea pregătirii preoților și învățătorilor din școlile confesionale române („populare” și liceale). Astfel școlile teologice, care funcționau la Sibiu, Arad și Caransebeș, au fost prevăzute cu personal didactic bine pregătit, cu biblioteci și condiții corespunzătoare. Începînd cu anul 1878 s-a pus și problema înființării unei „Academii teologice”, adică Facultăți de teologie. Școlile pedagogice ale Bisericii pregăteau învățători și învățătoare pentru „școlile populare” românești, susținute de Biserică. Lupta pentru menținerea acestor școli românești a durat pînă în 1918, pentru că guvernul voia să le înlocuiască cu școli de cult, de limba maghiară. În 1871 Adunarea eparhială de la Arad hotărăște tipărirea cărților de cult, cu litere latine. În Congresul Național bisericesc din 1878 se cere tipărirea acestor cărți cu litere latine, după textul ce se revizua atunci pentru tipărire la București. La fel se hotărăște folosirea ortografiei, fixată de Academia Română. Pe lângă cărțile de cult se tipăresc predici, cărți de istorie bisericească, de pedagogie, etc.

O problemă ce revine mereu, este îmbunătățirea situației materiale a preoților. Preoțimea, la început, era susținută de credincioși. Din 1861 Statul a acordat suma de 24.000 florini, pe care Ierarhul o împărțea între preoții săraci. Dar din 1875 s-a lăsat la dispoziția ierarhului numai 4.000 de florini, restul distribuindu-se de Minis-

(Continuare în pag. 4)

Din viața Mitropoliei ardelenne

(Continuare din pag. 3)

terul Cultelor. Abia în anul 1899 Ministerul Cultelor a acordat preoșimii o dotație regulată care a început să fie plătită din anul 1900, ierarhul având numai dreptul de a recomanda pe preoșii vrednici, Preoșii, care aveau parohii slabe, erau ajutați din fondurile eparhiale.

S-au luat măsuri pentru stăvilirea sectarismului. S-au distribuit ajutoare văduvelor și orfanilor. La Sibiu s-a înființat un orfelinat pentru orfanii de război. S-a combătut alcoolismul și concubinajul.

Intrucât episcopul Andrei Șaguna, exprimând dorințele credincioșilor și nevoile Bisericii a cerut de la împăratul ca Mitropolia să aibă 6 eparhii, iar împăratul a aprobat numai 3 (Sibiu, Arad, Caransebeș), conducerea Mitropoliei a făcut toate pregătirile pentru a se mai înființa episcopii sufragane la Timișoara, Oradea și Cluj. „Fondul pentru înființarea noilor Eparhii”, așezat de Șaguna, a sporit continuu, încât în 1903 ajunsese la suma frumoasă de 600.000 coroane. În felul acesta, după unirea Ardealului cu România, s-au putut înființa Episcopii de la Oradea și Cluj. Episcopia Timișorii a luat ființă abia în 1939, ca în 1948 să fie ridicată la rangul de Mitropolie.

În tot acest timp Mitropolia noastră a avut legături strinse cu Biserica Ortodoxă din România, contribuind la lupta poporului credincios pentru unitatea națională.

Din cele expuse putem conchide, că Mitropolia românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria — cu toate greutățile ce le-a întâmpinat — în perioada 1864—1918, a realizat progrese culturale și materiale, sprijinind totodată școlile românești populare și liceale și intensificând legăturile cu Biserica Ortodoxă Română în spiritul unității românești de pe cele două versante ale Carpaților.

După 1918 pînă astăzi, în fața Mitropoliei s-au pus noi probleme. Găsindu-se și românii ardeleni cuprinși în granițele aceluiași Stat român, a fost nevoie să se unifice și organizarea Bisericii ortodoxe române care cuprindea Mitropolii cu unele tradiții organizatorice diferite. În 1920 Congresul Național bisericesc hotărăște unirea Mitropoliei ortodoxe transilvane cu Biserica ortodoxă română autocefală. El cerea ca la baza organizării unitare a Bisericii să stea „Statutul Organic”, verificat în 50 ani de aplicare a lui. El cere totodată recunoașterea de către Statul român a autonomiei Bisericii, printr-un articol în constituție. Datorită străduințelor Mitropolitului Nicolae Bălan (ales în 1920) în Statutul de organizare a Bisericii ortodoxe române, sint acceptate principiile „Statutului Organic”, îmbinându-se principiul ierarhic sinodal cu principiul democratic (al participării preoșilor și credincioșilor la rezolvarea problemelor bisericești) și afirmându-se autonomia Bisericii. Urma ca în cadrele largi ale acestei organizări să se toarne duh de viață nouă, după noile împrejurări și nevoi ale credincioșilor. Pentru aceasta era nevoie de un cler bine pregătit și bine orientat. În Congrese, ca și prin tipărituri preoșimea s-a pus în contact cu problemele de actualitate și cu noi metode de pastorație. În 1922 s-a ținut la Sibiu un Curs Pastoral pentru preoși. Tinerii preoși sint formați în Academii Teologice, sub îndrumarea ierarhilor, care ofereau și studiu teologic și educație religioasă-morală. Se trimit bursieri în străinătate la Facultăți ortodoxe, catolice și protestante și se pregătesc astfel cadre de profesori de teologie. Pentru bursierii aceștia numai Arhiepiscopia Sibiului a cheltuit peste 4 milioane lei. Pe lângă studiile și articolele publicate în revistele bisericești, s-au tipărit cărți teologice și religioase, în tipografiile eparhiale,

necesare preoșilor și credincioșilor. Biserica, preoșii ei, trebuiau să fie la înălțimea noilor sarcini, înțelegînd că slujesc lui Dumnezeu dacă slujesc omului și nevoilor lui. În centrele eparhiale, s-au înființat biblioteci, cele vechi s-au mărit. De asemenea s-au înființat și biblioteci parohiale. În Sibiu funcționează cîțiva ani un orfelinat și internate pentru copii săraci. În „Duminica bolnavilor” se împărțeau daruri pentru suferinzi. Se acordă ajutoare pentru cei lipsiți.

S-au construit biserici, case parohiale, s-au achiziționat edificii pentru eparhii, făcîndu-se astfel și progrese economice.

S-au stabilit relații bune cu cultele din Transilvania și relații cu Biserica ortodoxă din alte țări și cu alte Biserici. Astfel cu ocazia pelerinajului de la Ierusalim din 1925, condus de Mitropolitul Nicolae Bălan, au fost vizitate Patriarhiile ortodoxe de Constantinopol, Alexandria și Ierusalim. Mitropolitul Nicolae Bălan a participat la Congresul Creștinismului practic (Viață și acțiune) de la Stockholm (1925), iar rectorul Academiei teologice sibiene, Nicolae Colan și profesorul Gr. Cristescu au luat parte la Congresul „Credință și Constituție” de la Lausanne (1927). S-au întreținut relații cordiale cu vechii catolici din Elveția, etc.

Toate acestea arată că — în cadrele Patriarhiei române — Mitropolia Ardealului a desfășurat o bogată activitate. Dar problema care a preocupat în deosebi Mitropolia Ardealului și pe arhipăstorul ei, a fost realizarea unității bisericești prin întoarcerea foștilor greco-catolici la Biserica strămoșească. Ea era și dorința clerului și credincioșilor din „cele două strane”. Ea însă nu s-a putut realiza, din cauză că factorii politici aveau interes să mențină dezbinarea.

Cotitura de la 23 august 1944, a deschis noi orizonturi și Mitropoliei noastre. Încă în primăvara anului 1944, în cuvîntarea „Pro Pacem” Mitropolitul N. Bălan prevedea că după al doilea război mondial, lumea se va organiza pe noi temeuri de dreptate socială și colaborare între popoare. Mitropolitul Ardealului a pășit alături de popor, bucurîndu-se de eliberarea Ardealului de Nord și sprijinind făurirea vieții celei noi. Sub arhipăstoria Mitropolitului Bălan, apoi a I. P. S. Mitropolit Iustin și a I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae Colan, clerul și credincioșii noștri și-au îndeplinit și își îndeplinesc datoria față de Biserica și față de Patrie, față de Iisus Hristos și față de popor și de pacea a toată lumea.

În climatul vieții noi de libertate religioasă și egalitate între culte, la chemarea P. F. Patriarh Justinian și a Mitropolitului N. Bălan s-a putut realiza dorința seculară a credincioșilor români de pe aceste meleaguri de a fi cuprinși iarăși în cadrele aceleiași Mitropolii, înlăturîndu-se pentru totdeauna dureroasa dezbinare dintre frați. Reîntregirea bisericească e consolidată și desăvîșită. Școlile de cîntăreți, Seminariile și Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu pregătesc slujitori ai altarelor și ai stranelor în legea strămoșească și în dragoste de pace și popor. Publicațiile „Mitropolia Ardealului” și „Telegraful Român” duc gînd și cuvînt cumpănit și orientări în activitate. Conferințele protopopești și Cursurile de îndrumare misionară fac servicii prețioase pentru îndrumarea preoșimii noastre. La fel celelalte tipărituri. Catedralele se îmbracă în vestmînt nou. Monumentele istorice sint îngrijite, cu contribuția Statului. Între culte se stabilesc relații de colaborare frățească în lupta pentru pace, în slujirea Patriei și în problemele ecumenice.

Odată cu transformările revoluționare din Țara noastră, Mitropolia Ardealului a pășit într-o nouă etapă a dezvoltării sale, aducînd contribuția sa la viața bisericească și la Teologia ortodoxă română, la propășirea poporului, la

cauza păcii și la apropierea între culte. Pornită la drum acum 100 de ani, sub stăpînire străină, Mitropolia noastră a sorbit puteri de viață din dreapta credință și din legătura ei cu poporul român și cu năzuințele lui. Astăzi, are bucuria să vadă năzuințele poporului realizate și — slujind lui Hristos — să slujească poporul și Patria, pacea și înfrățirea.

S. Vlad

La o aniversare

Deși după revoluția din 1848 ar fi fost de așteptat să se acorde drepturi și libertăți și Bisericii Ortodoxe din Transilvania, totuși instaurarea regimului absolutist a menținut-o în situația nedreaptă de dinainte. Ministrul de culte L. Thun, devotat total catolicismului, considera ortodoxia ca o „religie tolerată”. Aprobînd în 1850 înființarea Mitropoliei greco-catolice la Blaj, absolutismul austriac urmărea întărirea acestei Biserici între romîni, căci în fidelitatea față de catolicism vedea un mijloc de atașament față de imperiul austriac însuși, pe cînd Biserica ortodoxă era centrifugală, îndreptînd privirile spre frații ortodocși de peste Carpați. Peste 11 memorii a trebuit să înainteze la împăratul episcopia ortodoxă de la Sibiu, ca abia după inaugurarea în 1861 a așazisului „regim liberal” glasul romînilor ortodocși să fie auzit și să se dea răspunsul așteptat. E vremea, în care și patriarhul ortodox sîrb de Carloviț, de care depindea episcopia ortodoxă din Sibiu, ca și sinodul episcopilor sîrbi (1863) aprobă desfacerea episcopiei romîne de sub ascultarea Carlovițului și reînființarea Mitropoliei ortodoxe romîne, ca Mitropolie independentă și coordonată de Mitropolia sîrbă.

Astăzi, după 100 de ani de la reînființarea Mitropoliei transilvane, trebuie să mai adăugăm ceva.

În conciliabulele pregătitoare ale revoluției din 1848 un înflăcărat dascăl, Constantin Romanu cerea în fața tribunilor romîni să se lupte pentru ștergerea diferențelor confesionale dintre romîni, dintre „uniți” și ortodocși.

De altfel, în redactarea celor 16 puncte din memorandumul aprobat la Adunarea de pe Cîmpia Libertății în 1848 nu se pomenește de „biserici”, ci de „Biserica romînă, liberă și neatîrnată de la oricare altă biserică, asemenea în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale Ardealului, condusă de un mitropolit român, cu sobor de obște format din deputați bisericești și mirenești prin care să se aleagă episcopii după mulțimea voturilor” ((art. 2).

Nici în 1918, cînd lipseau titularii în ambele biserici ardelenne, nu s-a realizat această unitate. A trebuit să vină vremile de azi, cînd poporul e stăpîn pe soarta sa, ca unificarea bisericească să devină o realitate. Tălmăcind prin vremi aceste împliniri, prin care s-a înlăturat vrajba dintre frați, să le cinstim prin fapte care să întărească unitatea noastră în legea strămoșească și în muncă ziditoare de pace și de viață nouă.

Pr. T. Bodogae

Cronica

La Sfîntul Andrei (30 octombrie) s-a săvîrșit în Catedrala Mitropolitană un parastas pentru Mitropolitul Andrei Șaguna. După aceea a avut loc o festivitate la Institutul Teologic de grad Universitar, în prezența P. C. vicar Tr. Belașcu, P. C. consilieri eparhiali, profesorilor și studenților teologi. A vorbit despre viața Mitropolitului Șaguna studentul teolog Ștefan Liviu (an. IV). Corul teologilor a executat imne religioase.

N.